

YÜKSEKÖĞRETİM PROGRAMLARININ YENİDEN YAPILANDIRILMASI*

*Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU***

ÖZET

Bu makale Türk yükseköğretim programlarının yeniden yapılandırılmasına duyulan ihtiyaç tartışılmakta, aynı veya benze lisans ve lisans üstü programlarının temel derslerinin ve kredi saatlerinin ortak olması için aralarındaki işbirliğinin artırılması önerilmekte ve Yüksek Öğretim Kurulunun bölümler arasında eşgüdüm sağlaması gerektiğine işaret edilmektedir.

Üniversitelerdeki bölümlerin ders konuları ve kredi/saatleri bakımından uluslar arası standartlara göre yeniden düzenlenmesi gerektiği tartışılmaktadır.

Anahtar Sözcükler : Yükseköğretim Programları, Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma.

REORGANIZATION OF HIGHER EDUCATION

* Bu makale XI. Eğitim Bilimleri Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

** Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi , Özel Eğitim Bölümü Başkanı.

PROGRAMMES

SUMMARY

In this paper, the necessity of reorganization in Turkish higher education programmes is argued and offered to have coordination between the same undergraduate and graduate programmes in order to have some common courses. In different universities, same departments must have same basic curriculum, course titles and credit numbers must be equivalent. Some curriculums in university departments must be reorganized according to international standards.

Key Words : Higher Education Curriculum, Reorganization in Higher Education

Bu makalede Türk Yükseköğretim programlarının yeniden yapılandırılmasını gerektirecek nedenler üzerinde durulmakta ve öneriler ileri sürülmektedir.

Ülkemizde 1999 – 2000 Öğretim yılı itibarıyla 22 ‘ si Özel 74 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlarda 1.412.248 ‘ si lisans, 79.558 ‘ i lisans üstünde olmak üzere toplam 1.491.806 öğrenci okumaktadır. Üniversitelerimizde toplam 63.866 öğretim elamanı vardır(Oğuz, 2001).

1982 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Kanunu'nun hazırlanma gerekçelerinden birisi; aynı diplomayı veren yükseköğretim mezunları arasındaki nitelik farklarını azaltmak, diğeri ise “üniversitelerin birbirlerinden özgür davranarak ortak bir planlamaya göre hareket etmemeleri” olarak ifade edilmiştir (Demirel&Koç, 1998). YÖK Yasası Yükseköğretim Kurulunun yüksek öğretimi planlama ve eşgüdümle yürütmesini zorunlu kılar. Bu anlamda yükseköğretimde lisans ve lisans üstü programlarının aynı alandaki ana derslerinin, ders sayılarının, derslerin kredi, saat tutarlarının, mezunlarının, unvan hak ve yetkilerinin aynı olması gerekir. Ancak böyle olduğunda öğrenciler hem ulusal, hem de uluslararası alanda okudukları bir alanda okudukları bir yüksek öğretim programından başka bir eşdeğer yüksek öğretim programına yatay ve dikey geçebilirler. Mezun olduklarında ülkemizde ve yurtdışında eşdeğer ön lisans, lisans ve lisans üstü (yüksek lisans ve doktora) programlarından mezunları benzer mesleki bilgi ve becerilere sahip olabilir, aynı mesleklerde çalışabilir, aynı unvan, hak ve yetkileri kullanabilir ,aynı mesleki kuruluşlara üye olabilir, birbirine eş statüde mesleki çalışmalar yürütebilir ve mezun oldukları programlara dayalı bir yüksek öğretim programına devam edebilir.

Yeni yükseköğretim kurumlarının açılması ile ülkemizdeki üniversite ve yüksek okul sayısı her yıl artmakta, bu kurumlarda fakülte, yüksek okul, enstitü, bölüm ve anabilim dallarının isimleri ve ders içerikleri önceki yükseköğretim kurumları ile eşgüdüm kurmayı engelleyecek şekilde farklılaşmaktadır. Öyleki, bazı ön lisans ve lisans programları birbirlerine çok benzer isimlerle açılmalarına ve içerik bakımından hemen hemen aynı müfredat programını izlemelerine rağmen, her yıl yayınlanan ÖSS kılavuzunda farklı kodlarla numaralandırılmaktadır.

Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmada, yükseköğretim programlarında birbirleriyle çok örtüşen veya aynı olan programlara dikkat çekmek ve yükseköğretim programları arasındaki eşgüdümün önemini vurgulamak amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırmada literatür tarama yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

Bu makalede açıklanan bilgiler 2002 – ÖSS Öğrenci Seçme Sınavı Kılavuzunun incelenmesine dayalı olarak ortaya çıkarılmıştır.

BULGULAR

Aşağıda birbirine çok benzeyen, benzer veya farklı puan türünden öğrenci alan bazı yükseköğretim programlarından örnekler verilmiştir.

ÖSS KILAVUZUNDAKİ BENZER PROGRAMLAR (ÖSS, 2001)

ALAN KODU	PROGRAM ADI	ÖGR. SÜRESİ	PUAN TÜRÜ	FAKÜLTESİ
1102	Adalet	2	SÖZ	
1352	Adalet Meslek Y.O	2	SÖZ	
1103	Ağız Diş Sağlığı	2	SAY	
1104	Ağız ve Diş Sağlığı	2	SAY	
3107	Anaokulu Öğretmenliği	4	SÖZ	
3146	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği	4	SÖZ	
3275	Okul Öncesi Öğretmenliği	4	EA	
1106	Anestezi	2	SAY	
1107	Anestezi Teknikerliği	2	SAY	
3118	Bankacılık Finans	4	EA	
3119	Bankacılık ve Finans	4	EA	
1133	Çevre	2	SAY	
1134	Çevre Kirlenmesi ve Kontrolü	2	SAY	
1135	Çevre Koruma	2	SAY	
3130	Bilişim Sistemleri ve Teknolojileri	4	SAY	
3173	Enformasyon Teknolojileri	4	SAY	
1167	Fidan ve Fidencilik	2	EA	
1168	Fidan Yetiştirme	2	EA	
3197	Halkla İlişkiler	4	SÖZ	
3198	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	4	SÖZ	
3211	İç Mimarlık	4	SAY	
3212	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	4	EA	
7165	İç Mimari ve Çevre Tasarımı	4	Özel Yetenek Sınavı	Güzel Sanatlar Fakültesi
7166	İç Mimarlık	4	Özel Yetenek	Güzel Sanatlar Fakültesi

			Sınavı	
7167	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	4	Özel Yetenek Sınavı	Güzel Sanatlar Fakültesi
7200	İç Mimarlık	4	Özel Yetenek Sınavı	Mimarlık Fakültesi
7201	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	4	Özel Yetenek Sınavı	Mimarlık Fakültesi
7202	İç Mimarlık	4	Özel Yetenek Sınavı	Mühendislik Fakültesi
3159	Ekonomi	4	EA	
3213	İktisat	4	EA	
3266	Moda Tasarımı	4	EA	
3375	Moda ve Tasarım	4	EA	
1269	Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi	2	EA	
1270	Perakendecilik ve Mağaza Yönetimi	2	EA	
1276	Piyasa Araştırmaları ve Pazarlama	2	EA	
1277	Piyasa Araştırmaları ve Reklamcılık	2	EA	
3287	Radyo, Televizyon ve Sinema	4	SÖZ	
3288	Radyo, TV ve Sinema	4	SÖZ	
3289	Radyo, TV, Sinema	4	SÖZ	
1280	Radyo ve TV Yayıncılığı	2	SÖZ	
1284	Radyo – Televizyon Yayıncılığı	2	SÖZ	
1286	Radyo – TV Yayıncılığı	2	SÖZ	
3295	Sağlık İdaresi	4	EA	
3298	Sağlık Yönetimi	4	EA	
1301	Seyahat İşletmeciliği ve Tur Operatörlüğü	2	EA	
1302	Seyahat ve Tur İşletmeciliği	2	EA	

3307	Sinema ve Televizyon	4	EA	
3308	Sinema – TV	4	EA	
1300	Seyahat İşletmeciliği	2	EA	
1335	Turizm İşletmeciliği	2	EA	
3303	Seyahat İşletmeciliği	4	EA	
3337	Turizm İşletmeciliği	4	EA	
3338	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	4	EA	
3339	Turizm ve Otel İşletmeciliği	4	EA	
3336	Turist Rehberliği	4	DİL	
3341	Turizm ve Rehberlik	4	DİL	
1304	Sihhi Tesisat	2	SAY	
1328	Tesisat Teknolojisi	2	SAY	
3169	Endüstri Ürünleri Tasarımı	4	SAY	
7155	Endüstri Ürünleri Tasarımı	4	Özel Yetenek Sınavı	Güzel Sanatlar Fakültesi
7199	Endüstri Ürünleri Tasarımı	4	Özel Yetenek Sınavı	Mimarlık Fakültesi
1224	Kuyumculuk ve Takı Tasarımı	2	EA	
1346	Uygulamalı Takı Teknolojisi	2	EA	
7102	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	4	Özel Yetenek Sınavı	Beden Eğitimi ve Spor Y.O
7142	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	4	Özel Yetenek Sınavı	Eğitim Fakültesi
7147	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	4	Özel Yetenek Sınavı	Fen – Edebiyat Fakültesi
7217	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	4	Özel Yetenek Sınavı	Spor Bilimleri Teknolojisi

				Y.O
7143	Müzik Öğretmenliği	4	Özel Yetenek Sınavı	Eğitim Fakültesi
7148	Müzik Öğretmenliği	4	Özel Yetenek Sınavı	Fen – Edebiyat Fakültesi
7160	Grafik	4	Özel Yetenek Sınavı	Güzel Sanatlar Fakültesi
7161	Grafik Tasarım	4	Özel Yetenek Sınavı	Güzel Sanatlar Fakültesi
7162	Grafik Tasarımı	4	Özel Yetenek Sınavı	Güzel Sanatlar Fakültesi
7145	Grafik Sanatlar	4	Özel Yetenek Sınavı	Engelliler Entegre Y.O
7185	Grafik Tasarım	4	Özel Yetenek Sınavı	Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
7203	Grafik Tasarım	4	Özel Yetenek Sınavı	Mühendislik – Mimarlık Fakültesi
5103	Grafik	2	Özel Yetenek Sınavı	Meslek Yüksek Okulu
5106	Grafik	2	Özel Yetenek Sınavı Teknik Bilimler-Meslek Yüksek Okulu	
7168	İletişim ve Tasarım	4	Özel Yetenek Sınavı	Güzel Sanatlar Fakültesi

7187	İletişim ve Tasarım	4	Özel Yetenek Sınavı	Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
7190	Görsel İletişim Tasarımı	4	Özel Yetenek Sınavı	İletişim Fakültesi
7191	Görsel Sanatlar ve İletişim Tasarımı	4	Özel Yetenek Sınavı	İletişim Fakültesi
7212	İletişim Tasarımı (Multimedia)	4	Özel Yetenek Sınavı	Sanat ve Tasarım Fakültesi

Yukarıdaki tablolardan görüldüğü gibi yükseköğretim programları arasında, aralarında sadece “ve” kelimesinin farklı olduğu programın isimleri bile farklı numaralandırılmıştır. Aynı puan türünden öğrenci alan ama isimleri arasında bu kadar küçük farklılıklar taşıyan programların ayrı ayrı kodlanması karışıklık yaratmaktadır.

ÖSS öğrenci Seçme Sınavı Kılavuzunu inceleyen okula ve mesleğe yönelme aşamasındaki üniversite adayı genç programlar arasındaki benzerlik veya farkları yeterince bilmediğinden okul ve meslek tercihinde güçlüklerle karşılaşmaktadır.

TARTIŞMA

Birbirine benzer programları bitirenler mesleki unvan, mesleki hak, yetki ve statüleri ile hangi mesleki örgüte girebilecekleri, hangi üst eğitim programlarına devam edebilecekleri konusu karmaşa yaratmaktadır. Bazen de benzer program mezunları kendileri ile örtüşen komşu alan mezunlarının çalışma alanlarında hak iddia etmektedirler. Yukarıda örnekleri verilen yükseköğretim programları arasında yatay ve dikey geçişlerin yapılmasında zorluklar olmaktadır

Yükseköğretim programlarındaki ortak dersler, dışındaki genel kültür dersleri ve alan bilgisi derslerinin bölümlerin öğretim elemanlarına göre farklılaşması mümkündür. Bununla beraber aynı programlarda alan bilgisi derslerinin asgari düzeyde ortak olması beklenir.

Yükseköğretim Kurumlarında ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde diploma veren Fakülte ve Enstitülerin bölüm ve ana bilim dallarının ayrılmasında ve isimlendirilmesinde ulusal bir birlik sağlamak YÖK ‘ün birinci temel

görevidir. YÖK kuruluşunun gerekçesi olan yüksek öğretim kurumları arasındaki eşgüdümü sağlama görevini açıkça ihmal etmiş görülmektedir.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir.

Üniversitelerdeki enstitü ve fakültelerin bölümlendirilmeleri ile fakülteleri oluşturan bölümlerin ve ana bilim dallarının isimlendirilmeleri uluslararası kurallara ve AB kurallarına uygun hale getirilmelidir.

Birbirlerine çok yakın isimlerle kurulan bu programların program adı, ders saatleri ve kredileri, ders isimleri ve içerikleri, mezunların mesleki unvan, hak, yetki ve taşıyacakları statüleri bakımından yeniden yapılandırılmaları gerekmektedir.

Benzer bölümlerin okudukları temel derslerin eşitlenmesi, benzer programlardan mezunların eğitimleri süresince alacakları ders kredi / saatlerinin birbirinden çok farklı olmaması YÖK ' ün eşgüdümünde ilgili bölüm ve ana bilim dalı öğretim elemanlarının oluşturacağı komisyonlarca sağlanmalıdır.

Yükseköğretim Kurumlarına bağlı üniversitelerin çeşitli fakültelerinde içerikleri aynı bölümlerden mezunların alacakları mesleki hak, yetki, unvan ve mesleki statüler belirlenmelidir. Böylece aynı işi yapan ve farklı yükseköğretim programlarından mezun görünüp aynı mesleki donanımına sahip bireyler arasındaki yetki ve unvan karmaşası ortadan kalkacaktır. Benzer yükseköğretim kurumları arasındaki yatay ve dikey geçişlerdeki bölümler arasındaki eşdeğerlik tartışmaları sona erecektir.

Uluslararası düzeyde yükseköğretim diplomalarının eşdeğerliliği için önce ulusal düzeyde lisans ve lisans üstü düzeyde ki diplomalar arasında eşdeğerlilik şarttır.

Böylelikle AB ülkelerinde üniversiteler arasında ERASMUS ve benzeri yatay ve dikey geçiş programlarına katılmak mümkün olacaktır.

Farklı üniversitelerin aynı konudaki lisans ve lisans üstü programların öğrencilerin haftada alacağı en az ders kredi / saatin ne kadar olacağı, ne kadar saat kuramsal ve uygulamalı ders görecekları, lisans, yüksek lisans ve doktora için kaç kredi / saatin gerekli olduğu belirlenmeli ve ilgili bölümlerin buna uymaları sağlanmalıdır.

Üniversiteler arasında ölçme ve değerlendirmede ortak ve genel geçer bir yol izlemeleri farklı üniversitelerin aynı bölümlerinden mezunlar arasında ortak bir kalite tutturmak ve aralarında karşılaştırma yapmak için gereklidir.

KAYNAKLAR

Demirel, Özcan ve Koç, Nizamettin. “**Yükseköğretimde Değişmeler**”. Ankara; TED Yayınları, 1988.

2002 – ÖSS “**Öğrenci Seçme Sınavı Kılavuzu**”, Ankara, ÖSYM, 2002.

Oğuz, Orhan. “**21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**” İstanbul: Sedar Yayınları, 2001

BU SAYFADAN SONRA YOK

